

V Ě S T N Í K

ČESKOSLOVENSKÉ NÁRODNÍ RADY AMERICKÉ

Čís. 280

Říjen 1978

Prohlášení Československé národní rady americké k 28. říjnu 1978

Letošního roku jsme vzpomínali řady smutných výročí, která nás naplňovala zármutkem a lítostí nad událostmi let 1938, 1948 a 1968. Nyní však, dne 28. října máme příležitost k oslavě radostné, která nás opravňuje k vděčnosti a hrdosti. K vděčnosti vůči všem, kteří se o Československo zasloužili a kteří i dnes jeho opravdovým zájmům slouží; k hrdosti na to, čím Československo kdysi bylo a čím, jek pevně doufáme, v budoucnosti opět bude. Letos vzpomínáme šedesátého výročí ustavení Československé republiky. Na základě vítězného hesla sebeurčení národů vznikl ze svobodné vůle Čechů, usazených v hranicích staroslavné Koruny svatováclavské, ze svobodné vůle Slováků a ze svobodné vůle Podkarpatských Rusínů nový stát, protože všichni byli hluboce přesvědčeni, že jim bude lépe, když budou žít ve společném státě. Československo nevzniklo ze štědrosti vítězných velmocí, ale z vůle svrchovaného lidu samotného.

Tato republika se osvědčila a proslavila svojí mírumilovností, pokrokovostí, sociální spravedlností, politickou a náboženskou snášenlivostí až do doby, kdy se domácí i zahraniční nepřátelé tohoto státu, zaslepeni přeludem nacismu postarali o jeho okleštění, rozštěpení a zničení. Šťastná vidina Masarykovy republiky však žije dosud, jak v zemi našich předků, tak i zde mezi námi.

My všichni, kteří dle krve pocházíme z Československa, jsme hrdí na svůj národní odkaz, který po staletém růstu vykvetl do své plnosti v době mezi oběma válkami.

My všichni, kteří dle krve pocházíme z Československa, jsme hrdí na svůj národní odkaz, který po staletém růstu vykvetl do své plnosti v době mezi oběma válkami.

Jsme hrdí na to, co občané Československa dokázali za krátká dvě desetiletí budování státu. Jsme hrdí při vzpomínce na to, že jediné Československo za dobu své samostatnosti vždy zůstalo věrno své demokratické ústavě, zatímco všechny sousední země v téže době nahradily svoje ústavy zřízením nedemokratickým.

Jsme hrdí mezi jiným na to, kolika politickým utečencům ze sousedních zemí Československo poskytlo útočiště, než samo podlehl vnějšímu násilí.

Jsme hrdí na to, co Československo dalo celému světu svým příkladem, svým přínosem vědeckým a uměleckým i poctivostí, pracovitostí a schopností svých synů a dcer, usazených v jiných zemích.

Na to na vše jsme hrdí jako synové a dcery českého či slovenského národa.

Jako občané Spojených států pak jsme hrdí na to, že Spojené státy tak významně napomáhaly při ustavení Československé republiky za vydatné podpory našich předchůdců z krajanských řad. I tímto odkazem jsme ve svém svědomí vázáni.

Dnes je Československo obsazeno cizáckou vojenskou okupací. Dokonce i bývalý státní svátek 28. října byl přejmenován na "den znárodnění".

To však nemůže nikoho zmást.

Dobře víme, že naši bratři a naše sestry doma stále touží po splnění zásad 28. října - chtějí svobodu, sebeurčení národa a opravdovou svrchovanost a neodvislost svého státu. Tuto jejich touhu zná dnes již celý svět, vědí o ní také ti, kteří Československu dnes upírají svobodu, sebeurčení a svrchovanost. Chceme však, aby dnes Češi a Slováci, žijící ve své vlasti věděli, že o památném dnu 28. října jsme obzvláště spjati ve svém myšlení a cítění s lidem Československa. Necht' vědí všichni, že nikdy neochabneme ve svém úsilí, aby se lid opět domohl svého nezadatelného práva na svobodu, sebeurčení a neodvislost a že nám v tomto úsilí pomáhají všichni lidé dobré vůle. V naději na splnění tohoto cíle nás posiluje víra v nevyvratnost hesla vepsaného pod znak Československé republiky:

Pravda vítězí!

Dr. M. Ferjenčík:

Slováci a 28. október 1918

Ak sa dá hovoriť o zmrtvýchvstaní nejakého národa, tak to platí o nás, o Slovákoch a o 28. októbri 1918. Do prvej svetovej vojny boli sme opravu na pokraji záhuby. Vyrovnanie medzi Rakúskom a Uhorskom v r. 1867 nás Slovákov dalo na pospas Maďarom. V roku 1867 maďarský parlament schválil "Národnostný zákon", ktorým sa stala maďarčina úradným jazykom tzv. "Spojeného maďarského národa". Od tejto doby maďarizácia pokračovala podľa presných a strogo pripravených plánov. V roku 1874 zavreli slovenské stredné školy ve Veľkej Revúci, Turč. Sv. Martine a Kľaštore pod Zníovom. V r. 1875 rozpustili Maticu slovenskú a zabavili všetek jej majetok. Apponyho školský zákon z r. 1907 siahol aj na slovenské cirkevné ľudové školy. Všetko to podľa rafinovane pripraveného programu. Najprv zbavit' Slovákov každého kultúrneho zriedla, potom odstrániť z učebníc všetko, čo by pripomínalo existenciu slovenského národa a učiť mládež že všetko čo nie je maďarské, je podradné, je barbarské. Do služieb maďarskej štátnej idey zapriahli cirkev, spoločnosť, obchod, dopravu, priemysel, zkrátka všetko. Naši predkovia sa márne dovolávali práva a spravodlivosti u viedenského dvora. Boli sme odsúdení zahynúť. Pred začiatkom prvej svetovej vojny ostalo z 2 miliónového národa 350 inteligentných, roduverných rodín slovenských. Pre Budapešť sme boli slovensky hovoriacimi Maďarmi, ich učiteľov a úradníkov sprostými Slovákami (Buda

VĚSTNÍK

October 1978

Organ of the Czechoslovak National Council of America

Published monthly (Except bi-monthly July-August)

Subscription \$2.00 a year - Outside U.S.A. \$3.00

Editor - Vlasta Vraz

Office: 2137 So. Lombard Avenue, Cicero, Illinois 60650

Tel.: 656-1117

Second Class Postage paid at Chicago, Illinois

VĚSTNÍK

Ríjen 1978

Orgán Československé národní rady americké

Vychází měsíčně (s výjimkou dvojčísla v červenci-srpnu)

Předplatné \$2.00 ročně. - Mimo U.S.A. \$3.00

Redaktorka - Vlasta Vrázová

Úřadovna: 2137 S. Lombard Avenue, Cicero, Illinois 60650

Tel.: 656-1117

Tot). V takomto stave nás zastihla prvá svetová vojna a október 1918, ktorý zasiahol do osudu národa ako pravý boží zázrak v hodine 12tej. Spoločné úsilie našich českých a slovenských politických vodcov doma aj za hranicami, našich légii a jednota národa doma presvedčili napokon Dohodové veľmoci o našej životaschopnosti a spôsobilosti viesť si vlastné naše veci samostatne a na prospech európskej pospolitosti a civilizácie.

28. október 1918 bol v Prahe vyhlásený nezávislý Československý štát. Na Slovensku reprezentanti slovenského národa, zhromaždení v Turč. Sv. Martine vydali 30. októbra 1918, bez bližších znalostí toho, čo sa stalo dva dni predtým v Prahe, významnú a pamätnú "Deklaráciu Slovenského Národa" v ktorej sa jednoznačne hlásili k Československému štátu a československému národu. Táto deklarácia vyjadrovala zmysel našich národných predstaviteľov r. 1918. Výstižne ju vyjadril už predtým aj gen. Milan R. Štefánik v rozhovore s Jánom Országom starším v Petrohrade dňa 15. septembra 1916. Slováci sa chcú zachrániť, povedal, ako samostatná politická jednotka nikdy nebudú uznani, lebo tendencia svetovej politiky je slučovať štátiky a štáty a nie tvoriť nové života neschopné jednotky. Čo so Slovenskom, ak by nebolo pripojené k českým zemiam? Stane sa ruskou guberniou? Rusko to nechce. Európa to nepripustí. Pre Slovensko ostáva teda len jedna alternatíva: pripojenie, či ponechanie v Uhorsku. Spojenci sa pre nás nebili a bit' nebudú. Tedy zhyjnieme. Zhyjnieme tým skor, lebo v tomto prípade by dali Maďarom vol'nú ruku. V našom záujme neslobodno dávať prejav nejakej nejednotnosti Čechov a Slovákov, tým by sme dávali zbraň do rúk našim nepriateľom. Politickým slúčením sa stávame silnými. To sú slová gen. Štefánika. Udalosti, ktoré sa prehrali cez naše kraje a naše národy dali mu plne za pravdu.

Konsolidovanie pomerov na Slovensku po októbri 1918 šlo pomaly a zavše so značnými ťažkosťami. Mechanizmus parlamentnej demokracie národnej v západnej časti štátu, stravovať a tmiť revolúciu a radikálne vlny, ktoré sa zdvihli v posledných mesiacoch 1918 sa začali skoro prejavovať. Iná bola však situácia na Slovensku. Mnohé demokratické zákony a vymoženosti nového štátu sa tu vobec neuvádzali do života. . . Húževnatá snaha Budapešti udržať Slovensko, udržiavala tu mimoriadny stav. Boje o Slovensko s maďarskými jednotkami trvali niekoľko mesiacov a vyvrcholili v roku 1919 po vyhlásení maďarskej komunistickej republiky v Československo-maďarský konflikt. To pravda ešte viac rozvrátilo vojnou podlomené hospodárstvo a zásobovanie, k tomu sa pripojila zámerná sabotáž zmaďarizovaných, životne dôležitých složíek spoločnosti - poštárov, železničiarov a úradníkov štátnej správy. Tisíce utiekli pred československým vojskom na juh, zvyšok sa čiastočne, formálne prisposobil, ale stále počúval aj príkazy z Budapešte. Odpor zmaďarizovanej inteligencie a štátneho aparátu, kao aj nedostatok slovenských kádrov nútili vládu presúvať na Slovensko značný počet nielen českých vojakov a četníkov, ale aj železničiarov, učiteľov, úradníkov, colníkov a pod. To v nasledujúcich dvadsiatych a tridsiatych rokoch skomplikovalo vzťahy českého a slovenského národa. Slovensko

muselo byť oslobodené vojensky za pomoci vojska, četníckych oddielov, sokolmi a dobrovoľníkmi. Budapeštianska vláda Károlyiho vyvíjala obrovské a mnohosmerné úsilie, aby Slovensko ostalo v rámci Uhorska. Obrovské preniknutie maďarizácie medzi stredné vrstvy i do celého organizmu slovenských miest vytváralo pre agitáciu Budapešte dost' širokú základňu. a keď to nešlo inak, tak podporovali tiež všemožne pohyb za úplné osamostatnie Slovenska. Teda všetko, len nie jednotné Československo, ktoré zaručovalo trvanie slovenskej slobody. Slovensko nemalo nič, čo by sa dalo prirovnať Českému národnému výboru a jeho činnosti už v podzemí na prevzatie moci. Slovenská národná rada, ktorá vyhlásila už vspomenutú Deklaráciu slovenského národa v Turč. Sv. Martine, nemalo žiadnych presných predstáv, ako zvládnuť situáciu na Slovensku a začleniť ho hladko do nového spoločného štátu. Nebolo nič pripraveného, nemala ani prostriedky, ani dost' ľudí, ani organizácie, ktoré by mohli uplatňovať jej uznesenia. Nadšenie slovenských vlastencov nemohlo stačiť zvládnuť situáciu. Slovensko muselo byť oslobodené, ako som už spomenul, vojensky. Jeho hranice, ako aj hranice celého Československa boli zaistené sústavou mierových zmlúv s Nemeckom, Rakúskom a naposledy 4. júna 1920 s Maďarskom v Trianone. Po tomto určení a zistení hraníc a napriek ťažkým finančným bremenám, ktoré na nový štát navrátila konferencia v Paríži, prevzatím časti rakúsko-uherských dlhov a splácaním dlžob za výstroj a výzbroj českoslov. legií v obrovskej výške 45 miliárd korun, vstúpilo Československo a v ňom Slovensko do nového života. Dvadsať rokov slobodného štátu bola triumfálna cesta z mrtvolý k novému životu. V Československej republike bola národná samobytnosť nás Slovákov plne zabezpečená na poli kultúrnom, pol'nohospodárskom, na poli politickom a v každom inom obore takým spôsobom a rozmachom, že by sme márne hľadali niečo podobného v dejinách iného národa. Slnko slobody prerodilo našu zem, náš národ. Slovenčina bola zachránená. Kultivovaná reč národa zasiahla kraje, ktoré už len etnografia považovala za slovenské. Štátny prevrat nezvýšil len vzdelanostnú úroveň nášho človeka, jeho životnú mieru, on zasiahol i do jeho duše.

Demokracia zpravila z neho občana, ktorý premýšľal o veciach verejných a sebavedome si reklamuje svoje práva. Z nevoľníka stal sa občan, zapojený do európskeho zmysľania a civilizácie. Tento zázračný prerod za tých, ani nie celých 18 rokov, umožňuje mu dnes vzdorovať a prežiť nápor sovietskeho barbarského imperializmu a neprirodzeného, komunistického internacionalizmu. Za Republiky boli isté rušive zásahy, ale v porovnaní s vykonanou prácou boli to opravdu len malicherné epizódky. O rovnoprávnosti a uplatnení sa Slovákov v Republike jasne hovoria napr. fakty že Slováci: Hodža bol predsedom vlády, Štefánek ministrom školstva, Markovič ministrom národnej obrany, Slávik ministrom vnútra, Dérer ministrom spravodlivosti, Tiso ministrom zdravotníctva, Gažík ministrom unifikácie, Fajnor prezidentom najvyššieho súdu, Viest posádkovým veliteľom Prahy, Hurban vyslancom v USA, Osuský v Paríži, Pavlů v Moskve, Krno v Hágu, okrem desiatok a

desiatok slovenských konzulov a legačných radcov. Toto je pravda, ktorú niektorí naši krajanovia nechcú vidieť a priznať. Dovoľávajú sa práva národného sebaurčenia, ako keby nám Slovákom toto právo niekto upieral. Česi nám spoločný štát nenanútili. My Slováci, sami sme ho chceli. Väčšina národa ho chcela. Chcela a hlásila sa k nemu už v roku 1918 v Martine. Chcela ho aj v marci roku 1939, keď Hitler musel pohroziť, že dá Slovensko na pospas Maďarom, jestliže Slováci nevyhlásia ihneď samostatný slovenský štát, ako to popisuje Karol Sidor, jeden z vedúcich osobností Hlinkovej slovenskej ľudovej strany. Hlásila sa k Československému štátu väčšina slovenského národa aj za Slovenského národného povstania. Nie partyzáni, ani komunisti, ale my, národne uvedomelí Slováci, bez rozdielu vierovyznania, združený v 65 tisícovej I. Československej armáde na Slovensku, sme pozdvihli zbrane za oslobodenie Československa proti Nemcom. Šli sme z vlastnej vôle a bojovali sme proti presile nemeckej vyše dvoch mesiacov z lásky a z vlasteneckej povinnosti k národu a československej vlasti. Konečne prehovorela väčšina slovenského národa aj v rokoch 1968-69 za okupácie sovietskej, keď Česi a Slováci držali svorne pospolu, ako praví rodní bratia.

Dnes spolupráca našich národov prežíva novú krízu doma. Sovietskym okupantom a ich pomáhačom sa darí to, čo sa maďarská iredenta márne pokúšala, takmer po celú dobu trvania Republiky, rozoštváť naše dva národy. Predtým boli to Slováci, ktorí boli nespokojní s pražským centralizmom, českou nadvládou a českým komunizmom. Dnes sú to Česi, ktorí vyčítajú Slovákom slovenskú nadvládu a predimenzovanú slovenskú reprezentáciu. Terajšej komunistickej vláde nejde ani tak o zvelebenie Slovenska, veď komunisti nikdy nič dobrého pre národ neurobili a nerobia ani teraz na Slovensku s t.zv. zvýšenou výstavbou a industrializáciou, ako im ide skor o zdemoralizovanie a zničenie zdravého, demokratického jadra slovenskej dediny, národného a náboženského povedomia, ktoré vyše tisíc rokov držali národ pri živote. Hlavným cieľom je zničiť charakter, národné povedomie, vieru v Boha a stvoriť bezduchého, poslušného komunistického robota. Samostatný Slovenský štát, práve tak ako Slovenská socialistická republika v rámci Sovietskeho svazu, je starým želaním všetkých nepriateľov Slovenska, i Čechov. České zeme bez Slovenska by sa scvrkli na malý štát, obklopený takmer zo všetkých strán Nemcami. Pre Slovensko by to bolo istou cestou k úplnej strate samobytnosti a jej dosledkov. Husákova politika a jeho spolupracovníkov slúži výlučne len Sovietom a komunistom, je práve tak protislovenská ako je protičeská a protidemokratická. Každá hra má ale svoj koniec, aj táto podvodná hra raz tiež skončí víťazstvom tých sil, ktoré zvíťazili v októbri 1918, t.j. neporaziteľnej pravdy a spoločného úsilia a práce Čechov a Slovákov v jednotnom štáte vo spoločnej vlasti československej.

Ján Papánek:

Mnichov, 28.10.1978

Oslava 28. októbra

Doba šesťdesiatého výročia československého národného a štátneho sviatku je dobou pripomínania si mimoriadneho rozvoja, ktorého československý ľud docielil v slobode. Toto výročie zrodzenia Československej republiky a spomienky na prvých dvadsať rokov demokratickej vlády súčasne pripomínajú zármutoč nad stratou slobody a roky útlaku.

Je dôležité udržať tento deň, toto výročie živým. Národ doma je zneužívaný politicky, utláčaný duchovne a vyciavajú hospodársky a tento veľký deň národnej i štátnej slobody nebude v Československu verejne ani zaznamenaný. Avšak tí,

ktorí demokratické Československo poznali a deti, ktoré o ňom počuli, si ho budú v hĺbke svojich srdca a v duchu pripomínať s nami.

Úlohu zaznamenania a oslávenia tohoto dňa preberáme my v zahraničí. Tol'ko sme si slúbili pri opustení vlasti voči tým, ktorí za slobodné Československo bojovali a mnohí umierali, ktorí ho budovali a v úcte k tým, ktorí zaň trpeli a trpia. Sme povinní ako Čechoslováci pripomínať si s hrdosťou, že Československo bolo významným, zodpovedným a slávnym činiteľom v medzinárodnom spolunažívaní, dokiaľ bolo slobodným, demokratickým a jednotným. So zármutočom musíme priznať, že nakonáhle začali v ňom prevládať stranické, odstredivé a totalitárne záujmy, či v národnom, politickom, kultúrnom, hospodárskom i sociálnom zložení národa, rozvoj začal upadať.

Pripomínajúc si sviatok československej slobody, zrodu Československej republiky, musíme udržať živým aj meno a ducha jej tvorcu T. G. Masaryka, ktorý stále doma ostáva predstaviteľom československej úspešnej humanitnej demokracie a vo svete je spomínaný ako najväčší Európan svojej doby.

On je v našich súčasných dejinách stelesnením všetkého duchovného, sociálneho a politického prínosu nášho národa svetovej civilizácii. Pri veľkom vrení a utrpení, ktoré v Československu prežívajú, tento veľký Masarykov prínos je často opomínaný, ano zaznávaný. V tento deň národnej a štátnej slobody, o ktorú sa tak veľmi zaslúžil, si ho s láskou a úctou spomíname.

Pokladám to za tým dôležitejšie, keď si uvedomím, čo sa dnes v Československu odohráva. Mladá generácia túto minulosť Masarykovej doby nepozná. Len pred pár dňami som hovoril s priateľom, ktorý sa práve z Československa vrátil. Hovoril, že býval u príbuzných a bol pozvaný na čaj na americké veľvyslanectvo. Príbuzní ho prosili, aby to neprijímal, že by boli šikanovaní k nevydržaniu. Príbuzní majú tiež dcérku, ktorá začala chodiť do školy a na otázku, čo sa vo škole naučila, s uspokojením odpovedala - dnes som sa naučila, že Lenin je najväčším človekom na celom svete.

To mi pripomína minulosť, dobu v ktorej som vyrástol. Spomínam, že som musel ísť do školy cez hranice na Morava do Jevíčka, pretože na Slovensku slovenských škôl nebolo. Živo si pamätám, ako ma maďarský financ šikanoval, prezierať a plánovite držal, aby som zmeškal vlakové spojenie a na noc na stanici čakárnu zavreli. Alebo ešte cítim na prsiach bajonet žandára, pretože som sa s priateľmi opovážil na Brezovej spievať slovenské piesne.

Takéto príhody nás posilovali v odpore proti maďarskému útlaku. Utvrdzovali nás, že musíme byť pripravení využiť prvej príležitosti k získaniu slobody. Naše skúsenosti nás pripravovali na ťažkosti, ale sme boli hotoví prinášať aj obeť.

Z takýchto koreňov a presvedčenia rástol pred Prvou svetovou vojnou odpor proti monarchii a vytvárali sa légie. Tak vznikala vo Francúzsku rota na Zdar, Starodružinici v Rusku, prihlášky do kanadskej a pozdejšie do americkej armády a zo zajatcov sa tvorili légie v spojeneckých štátoch, bolo nadšenie a ochota obetovať všetko, aby zajtrajšok bol lepší.

Iná vec, o ktorej v tento deň neovislosti máme hovoriť, je pomer Čechov a Slovákov, či Česi a Slováci máme byť jednotní, či sme jeden alebo dva národy, či sme jedna alebo dve kultúry a jeden či dva štáty. Musíme sa rozhodnúť kde stojíme a aké následky pre národ a štát tento alebo onen postoj môže alebo bude mať. Tu v zahraničí sa dovoľávame Masaryka, ale keď príde k tomu, aby sme kráčali v jeho šľapajach, už sa od neho odchyľujeme. Miesto, aby sme viedli a opravdu šli s ním, dávame sa viesť, podliehame cudzím totalitárnym vplyvom.

Ja sám v nazieraní vo veci československej jednoty, kultúry a štátu ostávam plne s Masarykom. Som za to, pretože viem, že

Česi a Slováci patria k sebe, môžu sa plne kultúrne, sociálne, hospodársky i politicky rozvíjať a vyžiť len v československej pospolitosti a jednote. Bez nej budú rozdelení a zničení. Sám som toho v živote už mnoho videl, skúsil a prežil, aby som podľahol tlaku k separatizmu Čechov a Slovákov, ktorý len totalitárne skupiny alebo niektorí ľudia z neznalosti medzinárodnej situácie a nebezpečia podporujú.

Československý postoj zaujímali v kritických dobách i naši predchodcovia a národní buditeľia v posledných 150 rokoch. Bolo to zdorazňované zvlášť na slovenskej strane, bolo toho totiž viac treba pre Slovákov ako pre Čechov. Vedľa Kollára a Šafaříka, Ľudovít Štúr, ktorý roku 1848 hovoril k dobrovoľcom prichádzajúcim z Moravy na pomoc Slovákom proti Maďarom - "Jeden národ sme my, vy tam synové České země, vy ze susední Moravy a vy slovenskí synové od brehu Váhu, Hronu i Dunaja".

J. M. Hurban písal v 1839 - "Básnik český nemá si všímáti jen Čech, Moravy a Slezska, ale i Slovenska, byt géníem Československa".

Ján Kalinčák v 1870 píše - "My Slováci sme najbližší príbuzní českého kmeňa: čo je české, to je slovenské a čo je slovenské, je i české. Sme národ jeden, ktorému treba vzájomne sa dopĺňovať. V terajších okolnostiach len my Slováci z toho koristit' môžeme."

A v tomto storočí pokračovali v jednakej linii: A. Hlinka, ktorý po tragédii v Černovej, v 1908 hovoril - "Či sa to našim maďarským bratom páči alebo nepáči, predsa zostane večnou pravdou, že my Slováci sme s Čechmi jedno plema, jedna osвета, jeden národ. Až do najnovšej doby mali sme s Čechmi spoločný jazyk a naši evangeliści dosiaľ užívali v kostole českého jazyka".

M. R. Štefánik po návratu z Ruska behom prvej svetovej vojny nebol plne spokojený s touto cestou a hovoril s priateľmi: "Pred vojnou, dokiaľ nás utláčali Maďari sme nariekali, ale akonáhle sa nám naskytla možnosť oslobodenia, až sa nájdú ľudia, ktorí hovoria o samostatnom slovenskom štáte. My môžeme existovať len v spojení s Čechmi".

V Itálii zhadzoval letáky vojakom, v ktorých písal - "Pamatajte, bratia, v týchto veľkých historických chvíľach na svoju národnú povinnosť, na československú vlasť, na náš drahý národ".

Jar. Vlček v 1913 píše - "Hesla Šafaříkova a Kollárova s jistou obměnou platí i dnes. Dva bratrské literární jazyky, ale jedna literatura, jedna kultura, jeden národ".

Emil Stodola píše - "Eliminujeme škriepky o jednote a akcentujeme viac jednotu v citoch a zmysl'aní a hl'adajme cesty k sblíženiu a solupráci". Eduard Beneš k tomu dodáva - "Túto úlohu ukladá našej generácii starosť o to, aby i náš národ bol národom veľkým a silným, aby Čechoslováci a zvlášť Slováci sa nemuseli vedľa veľkých národov európskych krčiť v kútiku ako Popoluška, ktorá nemá budúcnosť a ktorá prv alebo neskor pod ranami osudu a expanzie susedov opat' zanikne".

Sloboda je nedeliteľná a bez slobody a demokracie v Československu niet slobody v strednej Európe a nebude tam ani opravdivého pokoja. Ostáva vojensky obsadeným táborem. Naším úkolom musí byť presvedčovať demokratické mocnosti sveta, že nielen v našom záujme, ale hlavne vo svojom vlastnom a v celosvetovom záujme, musia tam usilovať o návrat demokratických poriadkov a slobod. Naša dnešná veľká slabosť a neúspech je, že sme nevedeli a zatiaľ nevieme presvedčiť slobodný svet o dôležitosti slobodného a demokratického Československa pre mier sveta. Kedykoľvek a ktorýkoľvek diktátor zahájil nápor proti nám, napriek prineseným obetiam, ostali sme osamotení.

Bohužiaľ, nemožeme hovoriť ani o tom, s vynímkou terajších rokovani o Blízkom Východe, že by demokratický svet vykazoval pozitívne výsledky alebo mal jednotnú politiku voči sovietskemu a komunistickému výboju v iných končinách sveta.

Je však treba konštatovať, že vec ľudských práv sa stala jednou z najdôležitejších súčiastok americkej zahraničnej politiky a je snaha ju aj prakticky prevádzat'. Ovšem snaha je d'aleko od skutočného prevádzania. Sovieti a ostatní komunisti nepripustia, aby verejne a úradne boli obvinení a odsúdení, že prenasledujú vlastných obyvateľov, porušujú medzinárodné záväzky a neplnia svoje vlastné zákony.

Spojené štáty samotné - ako demokracia - nestačí na to, aby sa plne mohli postaviť na pomoc utlačovaným všade tam, kde sa otvorene stretnú so Sovietmi a ich záujmami. A čo je viac, niektorí z vlastných amerických politikov, stranníkov i pospolitých ľudí - rozhodovanie vlády ovlivňujú a často hatia.

Pri rozhodovaní významnú úlohu hrá i postoj spojencov, ktorí majú často protichodné ideologické názory a obchodné záujmy. Je jasné, že bez spoločného dorozumenia a jednotného postupu sa nedociele žiaduceho výsledku. V tom smysle sme upozorňovali amerických úradných činiteľov a stále ich upozorňujeme.

Jedným z našich úkolov je, a ak nie je, má byť, presvedčiť zeme slobodného sveta, že "hospodárske uvoľňovanie na Západe (Détente) a vojenské dobrodružstvá Sovietov nemožu kráčať ruka v ruku", ako na to len nedávno upozorňoval profesor harvardskej univerzity, Samuel Huntington, ktorý pred pár týždňami odišiel z úradu Národnej bezpečnosti v Bielom Dome. I medzi nami sú ľudia, ktorí sú za Détente a za hospodárske dohody s komunistami.

Kladie sa tiež otázka, čo robit' s Helsinkami a tým, čo následovalo v Belehrade a ako sa pripraviť na konferenciu v Madridu v 1980. Dnes každý priznáva, že Belehrad bol neúspešný, že sa nedocielilo ani toho mála, aby bola v konečnom prehlásení zmienka o ľudských právach. Ako neúspešný bol Belehrad je vidieť z reči zahraničného ministra komunistického režimu v Československa Chlouпка vo Spojených národoch začiatkom októbra, v ktorej prejavoval uspokojenie nad uskutočňovaním Helsinskej a Belehradskej dohody a socialistickým pokrokom v Strednej Európe. Súčasne však priznal, že odzbrojovacie jednanie vo Viedni sú na mrtvom bode.

Je treba lepšie sa pripraviť na rok 1980. Už teraz sa musí zdorazňovať, že helsinský dokument je nutné pokladať za celok vo všetkých jeho častiach a že využívanie výhod v hospodárskych, vedeckých i bezpečnostných častiach sa nesmie pripustiť bez plnenia záväzkov vo veciach ochrany ľudských práv, slobody informácií, volnosti pohybu a vo veci sníženía sovietskych vojsk v Strednej Európe.

Je nutné zo záverečnej Helsinskej dohody vytvoriť trvalú inštitúciu, aby sa stala zmluvou, ktorá by nielen morálne, politicky, ale aj legálne zmluvné strany zavazovala. Je treba vytvoriť akúsi kontinuitu, mašinériu i procedurálne na prevádzanie všetkých helsinských ustanovení.

Teraz okrem záverečného helsinského aktu i belehradského vyhlásenia sa v medzidobí medzi konferenciami ich ustanovení nedá nijako využiť ani použiť, pretože niet mašinérie, ktorá by ustanovania mohla prevádzat' a vymáhať. Preto sledovanie toho, ako je využité súčiastok helsinského dokumentu, plnením alebo neplnením, je veľmi dôležité. Nemalo by sa stať, aby na príklad prezident Spojených štátov dal vol'nú ruku Sovietom k ďalšiemu výboju, pokiaľ také tvrdenie odpovedá skutočnosti, ako sa to stalo pri invázii Československa v 1968. Politiku vyhýbania sa zodpovednosti demokratickými mocnosťami sa pripravuje tretia svetová vojna, ako Chamberlain s Daladierom pripravovali druhú.

Hovoriac o terajšej medzinárodnej situácii, musíme sa tiež zaoberať Spojenými národmi a celým radom medzinárodných odborných organizácií s nimi spolupracujúcich. Bohužiaľ, ani tu nemožeme povedať, že by tieto inštitúcie slúžili nestranné v záujme medzinárodného mieru, bezpečnosti a ochrane občianskych, ľudských a politických práv a slobod, ako im to predpisuje Charta Spojených národov, Deklarácia ľudských práv a Kovenanty o občianskych a politických i hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach.

Pri organizovaní Spojených národov v 1945 sme chovali veľké nádeje, že vznikajúca inštitúcia bude chrániť slobodu a neodvislosť malých štátov proti výboju. Aktívne sme sa účastnili rokovaní pri ich vzniku. Stali sme sa ich kladnými členmi, ale hneď v začiatkoch v 1948 sme nimi boli opustení a osamotení. Tri mesiace sa debatovalo v Bezpečnostnej rade, ale miesto vyšetovania - ako sme žiadali - toho, čo sa na jar 1948 v Československu odohralo, ako tam Sovieti zasahovali, všetky západne veľmoci sa vyhli zodpovednosti. Rovnako sa zachovali aj pri sovietskej invázii Československa v 1968. Bylo mnoho pekných rečí, ale činy nenasledovali.

Medzitým sa začali v lone Spojených národov vytvárať nové štáty vo všetkých končinách sveta - 150 - mnohé z nich neschopné samostatného života, ale spoločne s komunistami dnes diktujú Spojeným národom politiku.

W. E. Buckley, známy americký komentátor a kolumnista ich jednania len pred týždňom pomenoval zverincom. Citoval prípad jednaní o Porto Rico v jednom 24-člennom výbore. 12 komunistov na čele so Sovietmi odhlasovalo, že Porto Rico musí najprv dostať suverenitu a len potom môže hlasovať, či chce byť súčasťou Spojených štátov, ako to viackrát už odhlasovalo. Ostatných 12 členov výboru sa zdržalo hlasovania.

Je to smutné konštatovanie situácie vo svete. Dnes sa to najsmutnejšie ukazuje napríklad v reči generálneho tajomníka Spojených národov, ktorú mal v Auguste 78 v Ženeve pri zahajení Svetovej konferencie proti nacizmu a proti rasovej diskriminácii. Dovoľoval sa Chartu Spojených národov a hovoril o univerzálnej deklarácii ľudských práv a základných slobod, ale potom sa zaoberal iba problémami apartheid. Riešenie útlaku ľuďmi v štátoch ovládaných Sovietmi a komunistami ho ani v menšom nezaujímal alebo sa neopovažoval o tom hovoriť.

Z týchto dôvodov dôležité medzinárodné jednania, najmä politické, týkajúce sa mieru a bezpečnosti a omedzenia zbrojenia sú vedené mimo rámca Spojených národov.

V tomto celkovom medzinárodnom vývoji je dobré citovať starého priateľa z doby vojny, bývalého štátneho sekretára Dullesa, ktorý vyjadril názor na Sovietov takto:

"Politika, ktorej cieľom je komunizmus udržať tam, kde je, je nezdravou politikou. Takáto politika musí zolhať, pretože politika obrany nikdy nezvíťazí voči politike výboja. Je-li našou politikou ostať tam, kde sme, budeme vytlačení. Jedine živením nádeje po slobode, využitím každej výhody, kdekol'vek sa naskytne príležitosť, ukončíme toto hrozné nebezpečie, ktorá ovláda svet, ktoré nás nutí k tak hrozným obetiam a obavám pred budúcnosťou".

V súkromých rozhovoroch s verejnými činiteľmi naše názory a dôvody sú plne uznávané a usilujeme o to, aby boli brané do úvahy i pri úradných rozhodovaniach.

Z toho, čo som iba v hlavných rysoch na toto šesťdesiate výročie vzniku Československej republiky naznačil, je nutné vyvodit' dôsledky, ktoré zavazujú. Je treba si prisl'úbiť, že zvýšime úsilie, aby sa Československo zasa stalo súčasťou slobodného sveta. Bez neho niet mieru a bezpečnosti v Európe. V rokoch 1918 a 1945 sme boli súčasťou slobodného sveta. Bohužiaľ, tomu tak nebolo v 1938 ani v 1948 a tým menej v

1968. Vtedy si slobodný svet myslel, že obetujúc Československo zachráni mier. Nezachránil ani nezachráni.

Stredná Európa je dnes ozbrojeným a uzavretým táborem. Sovieti tam vydržujú vyše 960,000 plne vyzbrojenú armádu. Touto armádou držia v šachu na 100 miliónov nespokojených obyvateľov deviatich krajín Strednej a Východnej Európy a súčasne sa pripravujú na príhodnú dobu ďalšieho výboja. O tejto skutočnosti a hrozbe sa málo hovorí, áno zabúda sa na ňu, a jedná sa o Détente a o nukleárnom odzbrojení, na ktorom Sovietom veľmi záleží.

Jednania o znížení pozemného zbrojenia v Strednej Európe sú už vyše pat' rokov vedené vo Viedni, ale bez toho najmenšieho úspechu. Je snaha, aby sa o nich ani nehovorilo. Jedine nepokoje, ktoré v roznych formách občas vypuknú, či už v Maďarsku, Poľsku alebo v Československu, nám pripomínajú nespokojenosť obyvateľstva v týchto Sovietmi okupovaných zemiach.

Odpor rastie v celej strednej Európe, je masový. Nejedná sa len o odpor a opozíciu iba jednotlivcov - disidentov, ale o opozíciu miliónov ľudí, národov, proti okupantom. Na to je potreba stále poukazovať, to je treba zdorazňovať.

V Československu sa tento odpor prejavil po sovietskej invázii v 1968 a po jednaniach v Helsinkách v 1975, v Chartě 77, a od tej doby v jej dodatkoch. Celý svet je upozorňovaný na neustále zvyšovanie útlaku československého obyvateľstva. Naším úkolom je túto opozíciu, tento odboj pripomínať a podporovať. Bolo preto veľmi dôležité, že sa na desiate výročie invázie k týmto protestom pripojilo aj československé zahraničie Petíciou 78. Tisíce exulantov a členov ich organizácií z celého sveta, žiadalo Spojené národy a podpisovateľov helsinského záverečného dokumentu, aby zakročili v záujme prenasledovaných československých obyvateľov. Výsledky týchto zákrokov budú zatiaľ nepatrné, ale verím so Štefánikom, ktorý, uvažujúc o boji za československú slobodu v Prvej svetovej vojne povedal: "V dejinách vždy vyhrála vec, za ktorú pracovalo aspoň desať oddaných ľudí". Verme, že sa vo svete nájde takýchto desať ľudí, i keď mnohí československí exulanti nepochopili potrebu a nutnosť prejavu odporu proti okupantom a ich domácim agentom. Musíme si byť vedomí, že vnútorná sila národa prispieva ku konečnému víťazstvu našich národných ideálov. Každá pomoc ich posiluje. Žiaden národ nemože docieľiť úspechu bez svojej vnútornej sily. Ak je sám nečinný, nemože očakávať pomoc od druhých.

Z událostí v Československu

Praha reagovala opatrne na zprávy z Camp David a prejavila obavy, že arabské země a jejich zájmy byly zrazeny. Bratislavský rozhlas vyslovil názor, že bude-li úmluva podepsána mezi Egyptem a Izraelem, bude to "kapitulace" a zrada spáchaná na Arabech. Papouškují zřejmě názory sovětských vládců.

Brežněv a Gromyko prohlásili dohodu mezi Cartrem, Beginem a Sadatem za iluzi, situace je prý stále "výbušná". V Baku dne 22. září Brežněv se vyjádřil s opovržením o jednání v Camp David. Bylo prý namířeno proti Sovětům za vydatné účasti Washingtonu a zhoršila se tím situace na východě. Předpovídají se těžkosti v dalším jednání a není pochyby o tom, že se Kreml postará o tyto těžkosti.

Praha ve všem musí následovat Moskvu. Bude zajímavé, jak se zachová ve věci Vatikánu a jmenování polského kardinála papežem.

Papež Jan Pavel II

Zpráva o volbě papeže překvapila celý svět. Západ, i porobené země za železnou oponou uvítaly radostně zvolení polského

kardinála. Kremlu a komunistickým nobsledům vzniká tím nečekaný problém.

Karol kardinál Woptyla se potýkal po léta s polskou komunistickou vládou. Ovšem v Polsku měl nepoměrně snažší úkol než katolická církev v Československu, neboť polský národ je vesměs katolický, nábožensky jednotný.

Zajímavou zprávu z Moskvy zaslal dopisovatel Christian Science Monitor David K. Willis. V Polsku vyvrcholilo nadšení a náboženské vzplanutí nad zprávou o zvolení kardinála z Krakora papežem. Novému papeži blahopřáli k jeho zvolení polští komunističtí předáci. Dovolí prý nadšeným Polákům letět do Říma. S Poláky se radují všichni katolíci za železnou oponou, v první řadě Litevci a Maďaři.

Nový papež má čtrnáctiletou zkušenost ve vyjednávání a nedobrovolném soužití s komunisty a doufá se, že jeho znalost poměrů umožní katolíkům nové úspěchy.

V Moskvě se snažili zprávu přehlížet, tak jako v Praze. Sovětské časopisy zastrčily novinu někde na předposlední místo. Brežněv zdvořile blahopřál papeži a vyslovil naději, že nastane zmírnění mezinárodního napětí a nastoupí období přátelství a míru.

Karol kardinál Woptyla vystudoval na kněze za těžkých poměrů, v době kdy již tam komunistická vláda pronásledovala církev. Naučil se chránit věřící a dokonce se mu během let podařilo vymanit od komunistů povolení k vybudování katedrály v Nové Huti, novém průmyslovém sídlišti u Krakova. Komunistům se nepodařilo vymýtít náboženství v Polsku, dokonce se tam projevuje náboženská síla, všechny kostely jsou každou neděli přeplněny, píše americký žurnalista Joseph C. Harsch. Zásahu má o to též předchůdce Štefan kardinál Wyszyński. Naučili se čelit komunistickým nárazům a nacházeli oporu v lidu.

Západní svět si slibuje mnoho od nového papeže, snad přilíží mnoho. Jeho volbou nepochybně bude posílena naděje všech porobených národů ve střední a západní Evropě.

Při volbě ve Vatikánu kardinálové zajisté měli na mysli též, že komunisté v Itálii jsou druhou nejsilnější politickou stranou a že bude dobře zvolit za papeže někoho, kdo má velké zkušenosti ve vyjednávání a diplomatickém zápolení s komunisty.

Velmi zajímavá bude reakce pražských vladařů, jak např. se budou bránit uvolnění cestování z Československa, pojedou-li tisíce Poláků do Říma. Zkouška se hlásí právě v době, kdy polští a českoslovenští zastánci lidských práv se pokusili o setkání na polských hranicích a kdy jim i tato schůzka byla zakázána.

Československo-polské setkání

Pražská vláda předem zakázala chartistům jakoukoli účast ve výročí 21. srpna a doporučila jim, aby v ten den se neobjevovali na pražských ulicích. Uposlechli a dokonce zmizeli z Prahy, aby se zúčastnili schůzky s Poláky někde u polských hranic. Chartisté napřed navázali písemné styky s Výborem společenské sebeobrány KOR, který byl utvořen po uvěznění polských dělníků protestujících r. 1976 proti zvýšení životních potřeb. Vydali společně prohlášení k desátému výročí sovětské invaze:

“Uplynulých deset let prokázalo . . . životnost Pražského jara a demokratických hnutí polské společnosti. Za věrnost těmto myšlenkám ovšem zaplatilo a platí mnoho našich občanů vyřazením z veřejného života, ztrátou zaměstnání, ztrátou osobní svobody a někdy i ztrátou života. Trvalé pronásledování je údělem i mnoha našich přátel v Sovětském svazu a jiných zemích, kteří bojují a trpí za tytéž cíle.

Ve dnech desátého výročí událostí roku osmašedesátého, sbratření snahou prosazovat pravdu, lidská a občanská práva,

demokracii, sociální spravedlnost a národní nezávislost, vyhláujeme svou společnou vůli zachovat věrnost těmto ideálům a jednat v jejich duchu. Nezadatelná lidská důstojnost jako hodnota, která dává smysl životu jednotlivce i národů, je dnes více než jindy osou všech našich úvah o budoucnosti a východiskem všech našich nadějí. Z této situace vyplývá i hluboký pocit solidarity s mnoha přáteli ve světě, kteří se zasazují o stejné ideály.”

Srpen 1978

Výbor společenské sebeobrány KOR
Charta 77

Jedná se jim o to, aby se navázaly styky se zeměmi za železnou oponou, s Východním Německem, Bulharskem, Rumunskem a Maďarskem. Představitelům byl zaslán otevřený dopis, který byl však polskou tajnou policií nalezen v bytě polského disidenta Kuraňa a zkonfiskován. Snad se podařilo vysílat dopis rozhlasem v cizině.

Uskutečnila se i druhá schůzka na polských hranicích, ale třetí, plánovaná na 1. října byla zhcena. Tajná policie čekala na hranicích a nastalo zatýkání na obou stranách. Václav Havel, kterému se podařilo utéct, podal o tom zprávu západním novinářům. Dr. Jaroslav Šabata však byl dopaden a zbit. Pravděpodobně byl uvězněn.

Chartisté a jejich polští přátelé prohlašují, že budou pokračovat i když to znamená, že budou pronásledováni.

21. srpen v Praze

Američtí návštěvníci Prahy ve dnech výročí byli zneklidnění přítomností Rudé armády kolem Prahy. Byla to tísnivá nálada, kterou popsali členové odbočky “Západní Předměstí” br. a ses. Vošáhlikové a ve svém článku Judy Baarová Topinková v časopise Life. “Sovětské vojsko se sice neobjevuje v uniformách v ulicích města, ale je dobře známo, že přes 100,000 sovětských vojáků obkličuje města. Když jsme jeli autem, zastavila nás policie, aby se vyptávala kam jedeme, kdo jsme atd. Na polích byla úroda, ale v obchodech málo zboží a zase stály fronty u řezníka. Zdálo se nám, že všeobecná nálada poklesla od poslední návštěvy přede dvěma lety”.

Cenzúra zostřena

K desátému výročí cenzor musel číst “mezi řádky” a redaktor musel předložit článek k schválení šesti propagandistům. Všechno jim bylo podezřelé, i křížovky a předpověď počasí.

Přechody přes hranice

V Praze byli odsouzeni tři obžalovaní, dva příslušníci z Německa a jeden ze Švédska, že prováděli ilegální přechody z východního Německa přes Československo do Západního Německa. Byli odsouzeni nepodmínečně na pět až sedm let za organizování přechodů. Další provinilci dostali tresty od devíti do osmnácti měsíců za spoluúčast na útěku. Zdá se, že teď utíká více Němců, dříve než bude dostavěná neproniknutelná hranice, která stála \$1 milion za jednu míli a sahá od Baltického moře až po Československo.

Mladoboleslavsko

(Dopis od čtenáře Českého Slova)

Vyjel jsem s rodinou na Mladoboleslavsko, kde jsem kdysi vojančil. Mnoho se v Boleslavě změnilo. Také je tu mnoho nových staveb. Když jsem jel kolem Mimoně, tak jsem si připadal jako ve válečném táboře; vlevo přes silnici oblundné pancéře, napravo letiště, kolem silnice četné výstražné tabule, vše dokola rozježděné. Jako na bojišti. Ano, to naši východní “bratři” nám zajišťují ochranu! Dále na sever, nedávno objevili uran a tak se tu zase všecko rozkopává. Je smutné pohledět na

ta dříve krásná pole a lesy. Asi tam rubají vrchem, to nevím. Nikdo z našich lidí tam nesmí.

A ještě něco. Není pravda, že obrodný proces z let 1968 nám nepřinesl něco užitečného. Není také pravda, že pražský režim dává výjezdní doložku na cestu na západ pouze pensistům, aby, pro případ, že by se nevrátili a zůstali na západě získal po nich byt a také ušetřil peníze na důchodci.

Do Švýcarska si vyjela dvojice mladých lidí, kolem 26 let. Poznávací značka auta AR 7064. K tomu je třeba jen maličkost; být zaměstnancem pražského ministerstva vnitra, anebo jeho spolupracovníkem.

Nehynúca pamiatka Woodrow Wilsona

Našským návštevníkom domu Woodrow Wilsona na ulici S ve Washingtonu zdalo sa byť divným, že v dome niet žiadnej upomienky na rušné dni roku 1918, kedy sa utvárala Republika Československá, na utvorení ktorej mal tak veľké zásluhy Prezident Woodrow Wilson svojou rečou v kongrese 8. januára 1918, ktorá sa stala oporným bodom bojovníkov a tvorcov samostatnej vlasti Čechov a Slovákov. Vo Washingtonu žije ešte hodne pamätníkov, ktorí sa rozpomenú, že svojho času Wilsonov dom mal plno upomienok na tie rušné časy, avšak keď po Wilsonovej smrti dom sa stal národným majetkom, federálni kurátori odstranili všetky také upomienky vo svojej snahe zachovať dom jako národný majetok v tom stave jaký bol za časov Wilsona.

Rozhovory v Odbočke ČSNRA o Wilsonovom dome viedli k názoru nahliadnúť hlbšie do veci a presvedčiť sa v rozhovorech so správcom a kurátormi domu, čo by bolo považované za vhodné pre umiestenie v dome jako dar od Američanov českého a slovenského povodu v upomienku na éru, kedy prof. Tomáš Garrigue Masaryk, povzbudený prejavmi Prezidenta Wilsona o právach porobených národov Európy na slobodu a samostatný národný život, dňa 18. októbra 1918, Prezidentovi Wilsonovi v Bielom dome predložil "Prehlásenie nezávislosti československého národa" a dňa 26. októbra "Prehlásenie samostatnosti Československa".

V odbočke ČSNRA zvolený bol výbor, s predsedom Pavlom Šturmanom a členami Čestmírom Ješinom, Jaroslavom Kašpar-Pátým, Emilom Roykom, Emiliou Roykovou a Tanjou B. Šturmanovou. Po primeraných vyjednávaniach bolo ushodnuté umiestiť plaketu v dome Wilsonovom na znak úcty pamiatke Prezidenta Wilsona za záujem vo veci Československa. Toto sa stalo za súhlasu správcu domu Wilsonova a kurátorov.

Odporúčanie výboru bolo Odbočkou schválené a plaketa vypracovaná podľa návrhu umelkyne Moniky Rokusovej. Venovaná je nehynúcej pamiatke Prezidenta Woodrow Wilsona za jeho zásluhy pri utvorení Republiky Československej a za jeho presvedčivé prejavy o spravodlivosti nárokov na slobodu a samostatný národný život, v ktorých Česi i Slováci nachádzali a stále nachádzajú oporu a silu v borbe za práva svojej rodnej zemi.

Plaketa je ozdobená škotským bodliakom, obľúbeným znakom Wilsonovým a ratoľst'ou lípy, symbolom Československa.

Jako pri iných národných podnikoch účasť členov všetkých rodáckých organizácií vo Washingtonu a okolí je vítaná. Naša verejnosť je vďakou viazaná spolkom aj jednotlivcom, ktorí svojoj pomocou prispeli na úspech zvečnenia tak rušných a pre Čechov a Slovákov tak vážnych udalostí pred 60 rokmi. Pamatajúc na deje našich predkov dokladne zachováme všetko čo je drahé a užitočné svojej.

pst

**Prosíme oznamte včas
změnu adresy**

Program při dedikaci plakety dne 26. října 1978

v knihovně domu The Woodrow Wilson House, 2340 S St., NW, Washington, D.C. ve čtvrtek, ve 2 hod. odpo.

Dedikace bude zahájena modlitbou děkana Francis B. Sayre, Jr., jež je vnučkou prezidenta Wilsona. Dr. Victor S. Mamatey, profesor dějin na universitě státu Georgia promluví o Wilsonu Osvoboditeli. Otec prof. Mamateye byl činný v odboji za Slováky a zasloužil se o vítězné zakončení díla. Dr. Vladimír Fleischer, předseda washingtonské odbočky ČSNRA, předá plaketu p. Earl James-ovi, řediteli National Trust for Historic Preservation of Woodrow Wilson House. Pavel Šturman uvede program a představení hosty. Obřad bude zahájen americkou hymnou a zakončen čs. hymnou, u piana pí. Lída Brodenová.

Poslední účastník Pittsburské dohody

"Náš" Josef Martinek, který se účastnil obou odbojů za československou samostatnost, žije v Tucsonu, Arizoně, kam se odstěhoval r. 1947 ze zdravotních důvodů. Blíží se "devadesátka" tohoto vlastence, který za svého rušného života byl svědkem světových událostí. Narodil se dne 23. března 1889 v Poděbradech a po vystudování průmyslové umělecké školy a krátkém pobytu v Německu se přistěhoval do Spojených států. Prvá léta žil v Clevelandu, kde se zapojil do dělnického hnutí, zajímal se vždy o kooperativy, unie, bratrské podpůrné jednoty (viz jeho dílo "Sto let ČSA), byl redaktorem dvou českých týdeníků "Práva" a "Amerických dělnických listů".

Když vypukla první světová válka, byl ihned v první bojové řadě, r. 1915 stal se českým sekretářem první konference Čechů a Slováků. Úzce spolupracoval s profesorem Masarykem, r. 1917 byl poslán do Ruska a opět r. 1919 k československým legiím. Vrátil se odtamtud, aby zde pokračoval v osvobozovací činnosti a tak byl jeden z těch, kdo podepsali v Pittsburgu dohodu Čechů a Slováků.

Po válce spěchal do osvobozené rodné země a v Praze uplatnil svých znalostí v redakci Práva lidu. Byl úhlavním nepřitelem nacizmu a po obsazení Československa Hitlerem zachránil se útekem. Přirozeně, že se v Americe hned zapojil do odbojové činnosti. Po dobu války byl tajemníkem Československé národní rady americké a redaktorem válečných publikací. O vzniku a činnosti ČSNRA napsal zajímavou historii, vydanou nákladem Rady. Byla rozeslána všem odbočkám a oblastem Rady, aby se členstvo seznámilo s cíly Rady a prací pro národ po padesát let.

Ve výročí šedesát let od svého vzniku za první světové války, Československá národní rada americká vzpomíná svého neúnavného a věrného spoluzakladatele.

Zprávy oblastí a odboček

Odbočka T. G. Masaryk v Los Angeles

V neděli dne 17. září se zástupci odbočky v Captive Nations, Ing. J. Breber, Ing. B. Rajek a Jarmila Kracíková, zúčastnili schůzky se senátorem Bobem Dolem, který mluvil hlavně o svých názorech na úsilí o lidská práva. Zástupci Porobených národů žádali tvrdší postoj vlády při vymáhání lidských práv pro lid za železnou oponou a odmítali jednostranné dětente, z kterého má Moskva prospěch.

Začátkem září svolal výbor odbočky zástupce všech krajanských organizací do sokolovny k poradě o společných akcích k 60. výročí založení Československa. Přípravy jsou v plném proudu a členové odbočky se podílejí vydatným dílem na přípravě slavnostního vztyčení čs. vlajky před radnicí,

slavnostního banketu s kulturním programem v sokolovně, na rozesílání pozvánek atd.

Při svatováclavské pouti, kterou pořádala Misie sv. Cyrila a Methoděje v Los Angeles, připravila odbočka výstavku "Československo - od svobody 1918 k porobě 1938-78" s mnoha historickými fotografiemi.

Zemřel dlouholetý člen odbočky Ing. Tomáš Ráček ve věku 76 let. Odbočka vděčně vzpomíná: "Mohl zemřít s klidným svědomím, že pro svobodu vlasti a pro demokracii udělal vše, co bylo v jeho silách".

Ve Zpravodaji, říjnovém čísle, který odbočka vydává pro členy, byl uveřejněn zajímavý dopis z Československa: "**Hlas z domova: Něco se dá dělat**".

"Něco se dá dělat" je název obsáhlé studie, kterou nám v rukopise zaslal čs. disident nejen s prosbou o zařazení jejího publikování na Západě, ale hlavně aby naznačil čs. exilu, a i občanům doma možnosti, které se stoupencům hnutí za lidská práva v komunistických zemích otvírají. Našly nás také dopisy a vzkazy disidentů, které se vyhnuly cenzúře, díky zvýšenému turistickému ruchu v letní sezóně.

Jsmo vyzýváni k pomoci: Svět má vědět o čs. disidentském hnutí. Jedině světové veřejné mínění zachraňuje svobodu a možná i životy mnohých statečných lidí. Jedině informovaná světová veřejnost nutí mnohé měšťácké západní politiky do hospodářských sankcí, k veřejné kritice kom. vlád a k výměně vězňených disidentů za kom. špiony. Máme pomoci k publikování vědeckých a literárních děl čs. potlačených autorů. Nemáme zapomínat na živořící rodiny vězňených politických vězňů. Zdá se, že přes mnohé zastrasování a pronásledování Chartistů je národ či jeho podhoubí v pohybu. Máme možnosti, kterých nevyužíváme! Může pomoci každý z Vás!

V neděli 1. října byl mluvčí Charty 77, Dr. Jaroslav Šabata zatčen čs. policií. Žádná oficiální zpráva nebyla dosud vydána o důvodu jeho zatčení. Z kruhu jeho přátel se novináři dověděli, že Dr. Šabata byl zatčen a brutálně zbit ve spojitosti s třetí plánovanou schůzkou čs. a polských disidentů. První dvě schůzky se uskutečnily na čs.-polské hranici v létě t.r. Třetí schůzka byla policií znemožněna. Když se její účastníci přiblížili k hranici, policie začala zatýkat na obou stranách. Dramatiku světového jména Václavu Havlovi se podařilo uniknout a informovat západní novináře o zatčení Dr. Šabaty. Podle V. Havla policie jednala drsně až brutálně. Při této akci byli zatčeni také Jiří Němec a Tomáš Peřina. Ti však byli po výslechu propuštěni. V. Havel prohlásil, že spolupráce mezi čs. a polskými zastánci lidských práv nebude přerušena. J.B.

Z odbočky ČSNRA Gen. M. R. Štefánik

Jako v minulých letech uspořádala naše odbočka také letos v době letních prázdnin tradiční rodinný výlet v neděli odpoledne 6. srpna v zahradě u sestry Bláži Laurichové v Lindenhurstu.

Sestra Laurichová pokračuje v pořádání pikniků, zahájených před lety jejím zesnulým manželem, bratrem doktorem Jindrou Laurichem, spoluzakladatelem naší odbočky. Říká, že ví, že by to bylo jeho přáním, aby jeho jménem i nadále podporovala činnost odbočky, a tak také letos její laskavostí byl piknik uspořádán. Jako v předchozích letech, též letos obstarala zdarma občerstvení a pití, za které návštěvníci dobrovolně darovali malé peněžité obnosy na další činnost Národní Rady.

Jménem odbočky ještě touto cestou chceme sestře Laurichové poděkovat za tak velkorysou spolupráci a za všechnu tu práci a starost s uspořádáním pikniku, jakož i její velké pomocnické, sestře Zemanové a všem ostatním sestřím, které přiložily ruku k dílu a měli také zásluhu o dobrý výsledek tomboly.

Letos ale nezůstalo u jednoho pikniku. Na podnět bratra a sestry Brymů naše odbočka uspořádala v sobotu navečer 19.

srpna druhou zahradní zábavu v zahradě u Brymů v Ingleside v záři barevných lampionů s nádechem "benátské noci" v upomínku na zesnulého bratra Karla Žaludu s tím, že výtežek tohoto večera bude odevzdán pro podporu další činnosti Národní Rady. Srdečné díky patří manželům Brymovům a jejím pomocníkům za uspořádání zdařilého večera s vhodným programem k desátému výročí osazení Československa vojsky varšavského paktu.

Byly to vydařené dva podniky za mimořádně pěkného počasí a ke spokojenosti všech účastníků.

Nicméně co píší tyto řádky, doba pikniků a dovolených odešla a nadešel čas, abychom se vrátili k nové činnosti také v naší odbočce. Myslím, že mluvím za všechny naše členy, když řeknu, že budeme i nadále pokračovati ve svých snahách a pokud možno lépe a s větším porozuměním podporovat činnost Národní Rady. Kh.

Oslava 60. výročí Československé republiky

Letošního roku vzpomínáme důležitých historických, politických a kulturních výročí našeho národa zakončených "osmičkou". Ta nejvýznamnější z nich si připomínáme na společných přednáškách anebo oslavách.

A tak v neděli 22. října jsme se sešli, abychom oslavili založení samostatné Československé republiky před šedesáti léty. V předcházejících letech pro dosud trvající nesvobodu v naší vlasti, "oslavly 28. října" měly ráz spíše vzpomínkový, připomínající nám význam, který měl tento svazek v naší minulosti národní a který je nutno zachovat a odevzdat živý příštím generacím.

Letošní oslava - snad proto, že byla jubilejní, či snad proto, že sál Tábor v Berwynu, kde byla pořádána, byl zalit jasem podzimního sluníčka, jistě však z velké míry proto, že projev hlavního řečníka byl prodchnut nezlomnou vírou ve šťastný konec naší dnešní neutěšené situace národní - byla oslavou radostnou v pravém smyslu toho slova.

Dr. Leopold Rozbořil, člen předsednictva ČSNRA a předseda Čs. obce legionářské ve své pečlivě připravené řeči vzpomněl vzniku 28. října, připomenul podzemní boj za hrozného nacistického okupačního útlaku během 2. světové války i dnešní zotročení národa cizí ideologií. Dodal však nám potěšující naději v lepší příští konstatováním, že: "Soudruzi nikdy nemohou vymazat z národního kalendáře 28. říjen, protože nemohou vyškrtnout z československých dějin půldruhého století vlastenecké práce. - 28. říjen jest tedy moderním symbolem věčné touhy našeho lidu žít svobodně."

Svůj poutavý projev ukončil Dr. L. Rozbořil slovy: "Osvojíme-li si takto odkaz 28. října 1918, odkaz dlouholeté a obětavé národní práce, občanské statečnosti a politické svornosti, pak nebude daleko den, kdy lidé doma vyjdou do ulic, strhají srpy a kladiva, kdy vyvěsí jen červeno-modro-bílé prapry; kdy v parcích budou slavnostně vyhrávat kapely, kdy jásající davy pozdraví své svobodně zvolené zástupce - to bude ten druhý, slavný 28. říjen - kdy Masarykova demokracie se vrátí do Československé republiky!"

Tuto zdařilou jubilejní oslavu zahájila za nepřítomného onemocnělého předsedu Oblastního výboru Františka Kalkuse, místopředsedkyně Milada Ferjenčíková. - Jménem našich polských přátel pozdravil přítomné a krátce promluvil Dr. Jan Morelewski a za ukrajinské tak učinil Dr. Vasil Markus.

Pěvecký sbor "Lyra" řízený prof. Fr. Kubinou, zazpíval americkou a československou hymnu, píseň Eugena Suchoně, "Aká si mi krásná" a Janáčkovu píseň "Láska opravdivá." Smyčcové kvarteto členů orchestru Chicago Lyric Opera - (Irwin Potitt, housle, konc. mistr Henry Criz, housle, Harold Klatz,

viola, Vlastimil Dvořák, violoncello) - zahrálo skladbu Bedřicha Smetany "Z mého života".

Měli jsme opravdu radost, že oslava našeho národního svátku - díky společné práci všech, kteří se na ni podíleli, - se tak pěkně vydařila právě v letošním jubilejním 60. roce založení společného státu Čechů a Slováků.

Za tiskový odbor Oblastního výboru ČSNRA

F.U.

Září - měsíc vzpomínek

Pod tímto názvem konala se pravidelná čtvrtletní schůze Odbočky Čs. národní rady americké "Dr. Milada Horáková" v Chicagu, spojená s přednáškou. Konala se ve čtvrtek 14. září 1978 večer v síni ve III. poschodí budovy Mid America Federal na Čermákově třídě v Ciceru, Ill.

Předseda Odbočky bratr. Dr. Antonín Hřebík po přivítání přítomných členů a hostů zahájil schůzi vzpomínkou na zesnulého dlouholetého člena a bývalého předsedu Odbočky bratra Františka Kratochvíla, který zemřel 20. června 1978 a se kterým se v Chrástkově kapli v Berwynu 22. června 1978 rozloučil za Ús. nár. radu americkou Dr. František Schwarzenberg a za Sokol bratr Dr. Antonín Hřebík.

Tajemnice sestra Ludmila Kosová přečetla zápis z minulé schůze z 8. června 1978, který byl schválen.

Předseda Dr. Antonín Hřebík pak podal zprávu o činnosti Ús. nár. rady americké, jejího Oblastního výboru v Chicagu a Odbočky ČSNRA "Dr. Milada Horáková", načež promluvil na téma "Září - měsíc vzpomínek". Promluvil stručně o životě a díle zakladatelů Sokolstva Jindřicha Fuegnera, který se narodil 12. září 1822, a Dr. Miroslava Tyrše, který se narodil 17. září 1832, dále o presidentech T. G. Masarykovi, který zemřel 14. září 1937, a Dr. Edvardu Benešovi, zemřelém 3. září 1948, a o ministru Janu Masarykovi, který se narodil 14. září 1886.

Místopředseda Odbočky br. Jaromír Netík pak promluvil nejprve o nešťastné schůzi Hitlera, Mussoliniho, Daladiera a Chamberlaina 29. září 1938 v Mnichově, kde byl podepsán osud Československa. Poté bratr Netík - na žádost přítomných - zajímavě promluvil o své cestě do Mexika.

Bratr František Desenský přednesl svůj zajímavý projev na téma "Cesta humanizmu", a to od dob Sv. Václava, přes Karla IV., naše buditele až do nejnovějších dob. Skončil zdůrazněním, že každý národ se chlubí svými velikány, na příklad Itálie, a že jen my je raději pomlouváme, než je chválíme, což se musíme odnaučit.

Ježto příští schůze Odbočky 14. prosince 1978 bude schůzí výroční, v níž budou provedeny také volby nových činovníků na rok 1979, byla zvolena kandidátní komise pro tyto volby, a to bratři Josef Němeček a Jaromír Netík a sestry Ludmila Kosová a Anna Vlasáková. Tato komise se ihned po schůzi sešla a projednala návrh kandidátní listiny. Výsledek svého jednání přednese ve výroční schůzi Odbočky 14. prosince 1978.

Po ukončení schůze bylo podáváno občerstvení, při němž účastníci setrvali v družném rozhovoru dlouho po schůzi.

Ludmila Kosová,
tajemnice

Oznamte včas změnu adresy

Resoluce Evropské rady

28. září 1978 parlament Evropské rady ve Strasburku debatoval o situaci v Československu na základě 31-stránkové situační zprávy, kterou za Komitét evropských nečlenských států podal Mr. Whitehead (Velká Británie). Zpráva obsahuje některé nové údaje o invasi Sov. svazu a členských států Varšavského Paktu do Československa v r. 1968, dále referuje o čistce z r. 1970, o čs. hospodářství za léta 1970 až 1978, o reakci evropských komunistů na invasi a o hnutí za lidská práva v Československu, atd. Přináší také text Charty 77 a seznam Chartistů, kteří jsou tč. ve vězení.

Mr. Whitehead zahájil debatu shrnutím událostí za posledních 10 let s poukazem na demokratické tradice Československa. Debaty se zúčastnili zástupci Velké Británie, Francie, Německé spolkové republiky, Dánska, Norska, Itálie aj. Na závěr debaty byla přijata resoluce čís. 677 o poměrech v Československu. Resoluce se odvolává na dřívější resoluce v letech minulých; dále, odsuzuje trvalé obsazení sovětským vojskem i po "normalizaci" a projevuje solidaritu s chartisty.

A. Faltusová
(Tisková zpráva ČSNRA)

DARY NA ČINNOST ČSNRA:

Jako vzpomínku na 28. říjen 1918 věnuje

Marie Fichtlová, IL	\$25.00
Odbočka "Oregon", Portland, OR	\$200.00
J. V. Zich, NY	\$100.00
E. L. Schoeniger, M.D., OH	\$50.00
Stáza Kiml	\$15.00
manž. Stanley Rezakovi	\$10.00

IN MEMORIAM:

sestry Stelly Vlčkové, věrné členky odbočky ČSNRA "Západní předměstí" věnují:

Vlasta Vrázová, IL	\$25.00
Jiřina Hacklová, IL	\$25.00
Marie Langová, IL	\$10.00
přátelé ses. Vlčkové	\$15.00

In memoriam sestry Lady Svrčkové, místopředsedkyně odbočky ČSNRA "Západní předměstí", věnují:

Čs. ženská národní rada v exilu, IL	\$100.00
Vlasta Vrázová, IL	\$25.00
Emilie a Karel Schliksbierovi, IL	\$20.00
Martha a Jerzy Miklaszewski, IL	\$20.00
Alice Pachnerová, IL	\$20.00
Jaromír a Božena Veisovi, IL	\$10.00
Marie Langová, IL	\$10.00
Mr. and Mrs. Wally Klepkema	
Mr. and Mrs. Del Rumpel	
Mr. and Mrs. Cy Wax, General Engineering and Mfg. Co., IL	\$75.00

In memoriam sestry Anny Bejnové věnují

Mr. and Mrs. J. Starek, IL	\$ 5.00
----------------------------	---------

Odkaz Radě

Od právnické firmy v Brookfield, Wis. dostali jsme vyznění, že dne 29. června zemřela pí. Anna Bejnová a v poslední vůli odkázala Československé národní radě americké sto dolarů. Pí. Bejnová žila poslední dobou ve Wauwatosa, Wis., litujeme velice, že jsme se nezúčastnili pohřbu, který si přála, aby byl vypraven v Chicagu. Svě jmění odkázala členům rodiny, synům, dceři a vnoučatům. - Děkujeme své bývalé člence ses. Bejnové, že uznala činnost Rady a že na nás pamatovala tímto odkazem.

Č. S. A.

Nejstarší bratrská a sesterská podpůrná jednota
v Americe jest připravená poskytnouti Vám
nejvýhodnější druhy životních pojistek plně
zabezpečujících Vaši ochranu.

Rovněž nabízíme pojistky poskytující pravidelný
starobní důchod jakož i pojistky hypoteční.

Další informace ochotně podají:

CZECHOSLOVAK SOCIETY OF AMERICA

"Pioneer of Fraternal Life Insurance"

CSA PLAZA

Telefony (312) 795-5800 - (312) 242-2224

2701 SOUTH HARLEM AVENUE

BERWYN, IL 60402

VĚSTNÍK

CZECHOSLOVAK NATIONAL COUNCIL
OF AMERICA
2137 So. Lombard Ave. - Room 202
Cicero, Illinois 60650

Second Class Postage Paid
at Chicago, Illinois